

Creative Commons Attribution 4.0 International License (CC BY 4.0)

<http://dx.doi.org/10.22067/PG.2024.81289.1203>

پژوهشی

شناسایی و اولویت‌بندی عوامل موثر بر مشارکت سیاسی روستائیان شهرستان رشت طی سال‌های ۱۳۷۹ تا ۱۳۹۹

محمد عشقی (دانشجوی دکتری گروه جغرافیا، واحد تهران مرکزی، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران)

dr.mohammadeshghi@gmail.com

فرهاد حمزه (دانشیار گروه جغرافیا، واحد علوم و تحقیقات، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران. نویسنده مسئول)

Geofarhad77@yahoo.com

شهره تاج (استادیار گروه جغرافیا، واحد تهران مرکزی، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران)

shohrehtaj@yahoo.com

چکیده

حوزه‌های روستایی بعنوان پهنه جمعیتی می‌توانند نقش مهمی در سر نوشت انتخابات‌ها داشته باشند. و همواره در سال‌های گذشته نقش تعیین کننده‌ای در نتایج انتخابات داشته‌اند لذا هدف از انجام تحقیق حاضر بررسی الگوی مشارکت سیاسی روستائیان شهرستان رشت طی دو دهه اخیر می‌باشد. پژوهش حاضر از نظر هدف، کاربردی و از منظر روش توصیفی با رویکردی پیمایشی است. جامعه آماری شامل کلیه سرپرستان خانوارهای روستایی است که در روستاهای مورد مطالعه سکونت دارند. براساس آمار و اطلاعات به دست آمده تعداد ۱۸۶۱۷ خانوار در روستاهای پیرامونی شهر رشت سکونت دارند و بر طبق این آمار و براساس فرمول کوکران تعداد ۳۷۶ نفر به عنوان تعداد نمونه انتخاب گردید. روش جمع‌آوری اطلاعات کتابخانه‌ای و میدانی و از طریق فیش و پرسشنامه است. برای کمی‌سازی متغیرها تعداد ۳۷ مورد سوال طراحی و مورد تحلیل آماری قرار گرفت. روش تجزیه و تحلیل با استفاده از آمار توصیفی و استنباطی و از ابزار تجزیه و تحلیل نرم افزار SPSS22 و Smart PLS2 و صورت گرفته است. براساس نتایج به دست آمده در این تحقیق نشان می‌دهد شاخص‌های علاقمندی به شرکت در انتخابات (۰/۸۱۵)، وضعیت اقتصادی (۰/۶۷۱)، وضعیت فرهنگی (۰/۵۶۶)، جریان‌ات سیاسی (۰/۴۸۱) به عنوان عواملی دست اول و شاخص رسانه‌ها (۰/۵۸۵) به عنوان عامل درجه دوم و قوم‌گرایی (۰/۲۱۵)، تحصیلات (۰/۷۶۸) و مشارکت (۰/۷۴۹) به عنوان

عوامل دسته سوم بر میزان مشارکت سیاسی روستاییان در شهرستان رشت اثر گذار هستند، لذا توجه به پسرکانه ها و حوزه های روستایی به ویژه عوامل اقتصادی - اجتماعی و شاخصهای مربوطه آنها تاثیر بیشتری در پویایی و مشارکت سیاسی مناطق روستایی به همراه خواهد داشت.

واژگان کلیدی: مشارکت سیاسی؛ انتخابات؛ حوزه ی انتخاباتی؛ مشارکت روستایی - شهرستان رشت

مقدمه و بیان مسئله

بی شک، مشارکت عمومی و فراگیر مردم یک جامعه، در تصمیم گیری ها و اموری که به نوعی با اهداف سیاسی - اجتماعی آن جامعه گره خورده، مرتبط است. این مهم، مورد توجه بسیاری از صاحب نظران قرار گرفته و به نوعی یکی از حقوق دموکراتیک افراد یک جامعه تلقی شده است. از قرن ۱۶ میلادی به دنبال فروپاشی نظام سیاسی کلیسا و ورود نظریه قرارداد اجتماعی به مباحث سیاسی و تأکید متفکران عصر روشنگری بر دخالت مردم در تعیین سرنوشت خود، بحث مشارکت سیاسی و جامعه مدنی، وارد ادبیات سیاسی مغرب زمین شد. و بر پایه آموزه های عصر روشنگری و نظریه قرارداد اجتماعی مشارکت سیاسی به معنای درگیر شدن فرد در سطوح مختلف فعالیت در نظام سیاسی با اجتماعی شدن سیاست رابطه نزدیکی پیدا کرد. زندگی اجتماعی و سیستم اجتماعی به این خاطر پدید آمده و گسترش یافته که نیازمندی های انسان، بقا و تداوم وی را به طور مطلوب و شایسته فراهم سازد (علی پور خدادادی و پریزاد، ۱۴۰۱). مشارکت سیاسی یکی از مباحث مهم در حوزه توسعه سیاسی است و از طرفی دیگر یکی از شاخص های توسعه سیاسی در کشورها به شمار می رود و توسعه سیاسی خود یکی از ابعاد توسعه ی همه جانبه است. از این رو پرداختن به مقوله مشارکت سیاسی می تواند روشنگر یکی از ابعاد توسعه یافتگی باشد. این موضوع به ویژه بعد از دهه ۷۰ که نظریه های توسعه شکل گرفته بود مطرح شد. مهم ترین ویژگی کنش سیاسی در جوامع مدرن شامل هنجارمندی آن می باشد و این هنجارمندی در قالب انتخابات تبلور می یابد (مقیمی، ۱۳۹۱). مشارکت سیاسی به فعالیت هایی گفته می شود که شهروندان به طور مستقیم یا غیرمستقیم و در اندازه های مختلف برای تأثیرگذاری بر گزینش اعضای دولت و حکومت یا برنامه ها و فعالیت های آنان انجام می دهند. یا به هر عمل که با انگیزه سیاسی، تلاش برای یک مقام دولتی، شرکت در راهپیمایی، اعتراض خشونت آمیز و امثال اینها مشارکت سیاسی گفته می شود. مشارکت سیاسی ابزاری برای کسب مزیت های سیاسی است (پرچمی، ۱۳۸۶). مشارکت سیاسی تابعی از تحولات مختلف سیاسی - اداری، حقوقی، فرهنگی، سیاسی و اجتماعی است (سیف زاده، ۱۳۷۳). از نظر تاریخی در ایران صرف نظر از بعد سیاسی، مشارکت در امور مختلف در شهرها و روستاها کم و بیش وجود داشته است (غفاری، ۱۳۸۰).

مشارکت سیاسی و نقش آن در توسعه ی سیاسی کشور، که خود نشان دهنده میزان اهمیت مردم به اتفاقات سیاسی و میزان دخالت و شرکت آنها در این اتفاقات است و در بعضی از مواقع نشان دهنده میزان رضایت مردم از دولت یا آن حکومت است و همچنین می تواند نشان دهنده میزان ابراز وجود مردم در مسائل و اتفاقات سیاسی و میزان اهمیت شرکت مردم در این اتفاقات از طرف حکومت یا دولت باشد. ایران پس از انقلاب اسلامی در سال ۱۳۵۷ انتخاب های متعددی را تجربه کرده اند مانند: رای گیری برای تعیین نظام، انتخابات مجلس شورای اسلامی، ریاست جمهوری خبرگان، رهبری و شورای اسلامی شهر و روستا طبعا رفتار و مشارکت سیاسی واحدهای سیاسی اداری در سطح کشور متفاوت بوده و تابعی از شرایط محیطی، انسانی و... بوده است. استان گیلان با توجه به پیشینه تاریخی (نهضت جنگل و حزب توده و...) با مرکزیت اداری سیاسی شهر رشت از جمله کانونهای فعال سیاسی در کشور بوده است چشم انداز غالب روستایی در منطقه و روابط گسترده و عمیق بین شهر و روستا مناسبات اقتصادی - اداری و اجتماعی و سیاسی شبکه ای در هم تنیده از روابط در ابعاد مختلف را برای این منطقه شکل داده است (فیضی راد، ۱۳۸۵). وانگ و همکاران^۱ (۲۰۰۸) معتقدند توسعه روستایی و مشارکت واقعی روستاییان به خصوص، در قالب سازمانی آن ارتباط تنگاتنگی با یکدیگر دارند به گونه ای که دو روی یک سکه را تشکیل می دهند. مشارکت روستایی در توسعه روستایی شامل مداخله ی مردم در فرایند تصمیم گیری، اجرای طرح ها، بهره گیری از منافع این طرح ها و ارزیابی آنها می گردد مشارکت یک مفهوم ذاتی در جوامع بشری است که برای تحکیم آن نیازمند یک برنامه ریزی از پایین به بالا و ارتباط بین همه ی فاکتورهای موجود در این زمینه هستیم. لیانگ و ژائو (۲۰۲۲) در مقاله ای با عنوان «تأثیر شمشیر دولبه ادیان بر مشارکت سیاسی روستایی در چین» گروه های معتقد به مذهب از طریق محوری مورد انتظار، انتقال اطلاعات و افزایش منافع خصوصی ناشی از مذهبی بودن، بر تصمیم گیری های مشارکت در رأی دهندگان تأثیر می گذارند. به طور خاص، اگر مؤمنان بیشتری در روستا وجود داشته باشند، احتمال بیشتری برای دریافت یارانه های هدف فقر برای یک مؤمن وجود دارد که نشان دهنده دستگیری محلی توسط گروه های معتقد به دین است. رامش^۲ (۲۰۲۱) به این نتیجه رسید که عوامل گوناگونی وجود دارد که بر مشارکت سیاسی افراد تأثیر می گذارد که به منابع اجتماعی-اقتصادی، محقق به سن، جنسیت، تحصیلات، درآمد و اشتغال اشاره می کند. بوبکفسکی (۲۰۲۱) در مقاله ای با عنوان «پیش بینی مشارکت سیاسی در میان دانش آموزان روزنامه نگاری دوره متوسطه» به این نتیجه رسیدند که خودکارآمدی مدنی روزنامه نگاری تا حدی رابطه بین علاقه سیاسی و مشارکت سیاسی آینده نگر را واسطه می کند. لاآرو و همکاران (۲۰۲۱) در مقاله ای با عنوان «برنامه های رادیویی اجتماعی و مشارکت سیاسی در

^۱ . Wang et al

^۲ . [Ramesh](#)

میان ساکنان روستایی به این نتیجه رسیدند که برنامه های رادیویی جامعه کاکاکی سطح مشارکت سیاسی آنها را از طریق اخبار، امور جاری، تفسیرها و برنامه های تلفنی افزایش می دهد. فکوهی (۱۳۹۶)، معتقد است بین جنسیت و مشارکت سیاسی رابطه معناداری وجود دارد مسأله اصلی پژوهش حاضر واکاوی مشارکت سیاسی در بین روستائیان می باشد. به طوری که قادرزاده و همکاران (۱۳۹۷) معتقدند مشارکت سیاسی به عنوان ارزش سیاسی و مجرای تکوین و تداوم توسعه سیاسی مطرح است. اهمیت موضوع در دو قالب کلی مورد بررسی قرار گرفته است: ۱. مشارکت سیاسی و نقش آن در توسعه ی سیاسی کشور، که خود نشان دهنده ی میزان اهمیت مردم به اتفاقات سیاسی و میزان دخالت و شرکت آنها در این اتفاقات است و در بعضی از مواقع نشان دهنده ی میزان رضایت مردم از دولت یا آن حکومت است و همچنین می تواند نشان دهنده ی میزان ابراز وجود مردم در مسائل و اتفاقات سیاسی و میزان اهمیت شرکت مردم در این اتفاقات از طرف حکومت یا دولت باشد. ۲. شرکت در انتخابات شهری و روستایی و شورا و خبرگان رهبری یکی از راه های مداخله یا مشارکت مردم در تصمیماتی است که در جامعه صورت می گیرد و در روستاها نیز برای اینکه مردم روستایی احساس کنند دارای اهمیت هستند یا نظرشان مهم است شوراهای روستایی یکی از راه های جلب رضایت و اهمیت دادن به روستائیان است. لذا با توجه به اینکه این حوزه های روستایی در نهایت می توانند نقش مهمی در سر نوشت انتخابات هاداشته و همچنین در راستای توسعه سیاسی از طریق مشارکت انتخاباتی گام بردارند، برای شناخت و تبیین این مسئله به دنبال پاسخ به این سوالات می باشیم:

میزان و ترتیب اثر گذاری عوامل ، اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و سیاسی بر مشارکت سیاسی روستائیان شهرستان رشت طی دو دهه اخیر چگونه است؟
نتایج تحقیق می تواند برای تصمیم گیران و برنامه ریزان در حوزه افزایش مشارکت سیاسی روستائیان مفید واقع گردد.

مبانی نظری تحقیق

دموکراسی: دموکراسی، بعنوان یک اصل، مدنظر قرار می گیرد. در یک نظام دموکراتیک، به مردم اجازه داده می شود در اداره امور شرکت کنند. در واقع مردم حاکمان خود را برمی گزینند. در چنین سیستمی مشارکت، قوام دموکراسی تلقی می شود و آن متضمن ارزیابی خردمندانه درجه دموکراسی تحقق یافته هر جامعه خواهد بود. دموکراسی یعنی ژرفای مشارکت که متضمن مشارکت آگاهانه مردم نهادهای مردمی است؛ پهنا و

گسترده‌گی مشارکت که تعیین کننده درصد و کیفیت شرکت کنندگان است و نیز برد مشارکت به معنای مواردی که رای مردم به آنها تعلق می‌گیرد (کوهن، ۱۹۷۳).

جغرافیای انتخابات: جغرافیای انتخابات یکی از جستارهای نسبتاً دیرپای دانش جغرافیای سیاسی است که به واکاوی تعامل فضا، مکان، فرایندهای انتخاباتی، تنوع تصمیمات و نتایج آراء رأی‌دهندگان نواحی مختلف، اثرگذاری تفاوت‌های فضایی در رفتار سیاسی و شکل‌گیری حوزه‌های انتخاباتی می‌پردازد. پیش‌نیاز انتخابات و تعیین نمایندگان مردم، تقسیم سرزمین به حوزه‌های انتخاباتی با مرزهای مشخص و متناسب با ویژگی‌های جغرافیایی، پذیرش عمومی و قوانین انتخاباتی است. این محدوده‌های جغرافیایی در مقام بستری برای انتخاب نمایندگان در سطوح مختلف محلی، ناحیه‌ای و ملی، تأثیر قطعی بر ترکیب و کارکرد نهادهای سیاسی حکومت دارد. از این‌رو، ناحیه‌بندی سرزمین به حوزه‌های انتخاباتی، بر پایه شماری از شناسه‌های جمعیتی، فرهنگی، سرزمینی و بهره‌گیری از سامانه اطلاعات جغرافیایی، کانون توجه جغرافیای انتخابات است (کاوایانی راد، ۱۳۸۶).

مشارکت سیاسی: مشارکت سیاسی به فعالیت‌هایی گفته می‌شود که شهروندان به طور مستقیم یا غیرمستقیم و در اندازه‌های مختلف برای تأثیرگذاری بر گزینش اعضای دولت و حکومت یا برنامه‌ها و فعالیت‌های آنان انجام می‌دهند. یا به هر عمل که با انگیزه سیاسی، تلاش برای یک مقام دولتی، شرکت در راهپیمایی، اعتراض خشونت‌آمیز و امثال اینها مشارکت سیاسی گفته می‌شود. مشارکت سیاسی ابزاری برای کسب مزیت‌های سیاسی است (پرچی، ۱۳۸۶: ۳۹). مهم‌ترین ویژگی کنش سیاسی در جوامع مدرن شامل هنجارمندی آن می‌باشد و این هنجارمندی در قالب انتخابات تبلور می‌یابد (مقیمی، ۱۳۹۱: ۱۲) مشارکت سیاسی تابعی از تحولات مختلف سیاسی-اداری، حقوقی، فرهنگی، سیاسی و اجتماعی است (سیف زاده، ۱۳۷۳).

مشارکت روستایی: واژه مشارکت که به شرکت کردن در چیزی تعریف شده است در دو بعد ارشادی و طراحی هدفها و خط‌مشی‌های سیاسی و جهت بخشیدن، که سیاست‌گذاری نامیده می‌شود و نیز اداری، که متضمن امر و نهی است و دو رکن فرمانبر و فرمانبردار در آن وجود دارد، به کار می‌رود. آنچه در این نوشته مورد تأکید است بعد سیاسی آن است بعدی که شیوه دموکراسی، بعنوان یک اصل، مدنظر قرار می‌گیرد. در یک نظام دموکراتیک، به مردم اجازه داده می‌شود در اداره امور شرکت کنند. در واقع مردم حاکمان خود را برمی‌گزینند. در چنین سیستمی مشارکت، قوام دموکراسی تلقی می‌شود و آن متضمن ارزیابی خردمندانه درجه دموکراسی تحقق یافته هر جامعه خواهد بود. توسعه روستایی و مشارکت واقعی روستاییان به خصوص، در قالب سازمانی آن ارتباط تنگاتنگی با یکدیگر دارند به گونه‌ای که دو روی یک سکه را تشکیل

می دهند. مشارکت روستایی در توسعه روستایی شامل مداخله ی مردم در فرایند تصمیم گیری، اجرای طرح ها، بهره گیری از منافع این طرح ها و ارزیابی آنها می گردد مشارکت یک مفهوم ذاتی در جوامع بشری است که برای تحکیم آن نیازمند یک برنامه ریزی از پایین به بالا و ارتباط بین همه ی فاکتورهای موجود در این زمینه هستیم (وانگ و همکاران، ۲۰۰۸).

انتخابات: انتخابات فرآیندی است که طی آن مقامات اداری در سطوح ملی یا محلی با در نظر گرفتن ضوابط معین از طریق مراجعه به آرای شهروندان برگزیده می شوند (رهنورد، ۱۳۸۹). در فرهنگ لغت معین انتخابات عبارت است از برگزیدن چیزی و یا کسی برای کاری و یا برگزیدن شخصی برای ریاست جمهوری، برای مجلس، انجمن شهر و... می باشد (معین، ۱۳۸۵). به عبارتی انتخابات مجموعه عملیاتی است که در جهت گزینش فرمانروایان یا تعیین ناظرانی برای مهار کردن قدرت، تدبیر شده است. از این دیدگاه انتخابات به معنای فنون گزینش و شیوه های مختلف تعیین فرمانروایان و نمایندگان است و ابزاری است که به وسیله آن توان اراده شهروندان را در شکل گیری نهادهای سیاسی و تعیین متصدیان اعمال اقتدار سیاسی مداخله داد (قاضی شریعت پناهی، ۱۳۷۳).

حوزه انتخاباتی: حوزه های انتخاباتی در حقیقت مناطق سیاسی اند که در مقام واحد های جغرافیایی سیاسی نقش آفرینی می کنند (مجتهدزاده، ۱۳۸۱). پیش نیاز انتخابات و تعیین نمایندگان مردم، ترسیم سرزمین به حوزه های انتخاباتی با مرزهای مشخص و متناسب با ویژگی های جغرافیایی، پذیرش عمومی و قوانین انتخاباتی است. این محدوده های جغرافیایی در مقام بستری برای انتخابات نمایندگان در سطوح مختلف محلی، ناحیه ای و ملی، تأثیر قطعی بر ترکیب و کارکرد نهادهای سیاسی حکومت دارد (کاوایی راد، ۱۳۸۶).

رأی دهندگان: از عناصر کلیدی انتخابات، انتخاب کنندگان (رأی دهندگان) می باشند؛ شهروندانی واجد شرایط رأی دادن که برای واگذاری قدرت و انتقال آن به نامزدهای انتخاباتی، وارد عرصه انتخابات می شوند (رهنورد، ۱۳۸۹: ۱۶) مشارکت سیاسی انتخاباتی همواره دارای سه جزء جدا نشدنی است: انتخاب شوندگان، انتخاب کنندگان و برگزار کنندگان می باشد (دارابی، ۱۳۸۸).

الگوهای مشارکت برحسب نوع

۱) مشارکت تحمیل شده نوعی از مشارکت است که از طریق برگزیدگان یا نخبگان، دیگران را به مشارکت می کشاند. در این مشارکت که گاهی از تکنیک های روانی - اجتماعی یا مکانیسم های فرهنگی استفاده

¹. imposed participation

می‌شود، هدف مشارکت لزومارفع نیازهای واقعی و انتظارات مشارکت کنندگان نیست (مطیعی لنگرودی، ۱۳۸۲).

۲) مشارکت ابزاری ادر این نوع مشارکت و یا از دیدگاه طرفداران این نوع مشارکت، انسان‌ها وسیله هستند و غالباً ترجیح داده می‌شود که همه مردم براساس یک الگو رفتار کنند و مشابه هم باشند. در این نوع مشارکت هم می‌توان از هم بستگی‌های فرهنگی و اجتماعی استفاده نمود (مطیعی لنگرودی، ۱۳۸۲).

۳) مشارکت توسعه‌ای ۲ این نوع مشارکت فرایندی است اجتماعی، یکپارچه، جامع، پویا، هم‌بسته، چند بعدی و چند فرهنگی. به عبارت دیگر مشارکت توسعه‌ای می‌خواهد که همگان در همه‌ی مراحل توسعه درگیر شوند (مطیعی لنگرودی، ۱۳۸۲).

الگوهای مشارکت بر حسب سطوح جغرافیایی

۱) مشارکت همسایگی^۳: این نوع مشارکت با هدف تحریک و برانگیختن همسایگان در جهت بهسازی روابط همسایگی، اجتماعی، اقتصادی، کالبدی صورت می‌پذیرد؛

۲) مشارکت محلی (روستایی)^۴: که این نوع مشارکت به هدف تحریک و برانگیختن روستاییان و عمدتاً اقشار آسیب‌پذیر در طرح‌ها و برنامه‌های توسعه و عمران محل سکونت خود صورت می‌گیرد. که به علت محلی بودن و خرد بودن نتایج آن زودتر آشکار می‌شود.

۳) مشارکت منطقه‌ای^۵: مشارکت شورایی چندین محل (روستا) برای بهسازی و بهبود وضعیت اقتصادی - اجتماعی منطقه‌ی زندگی خود؛

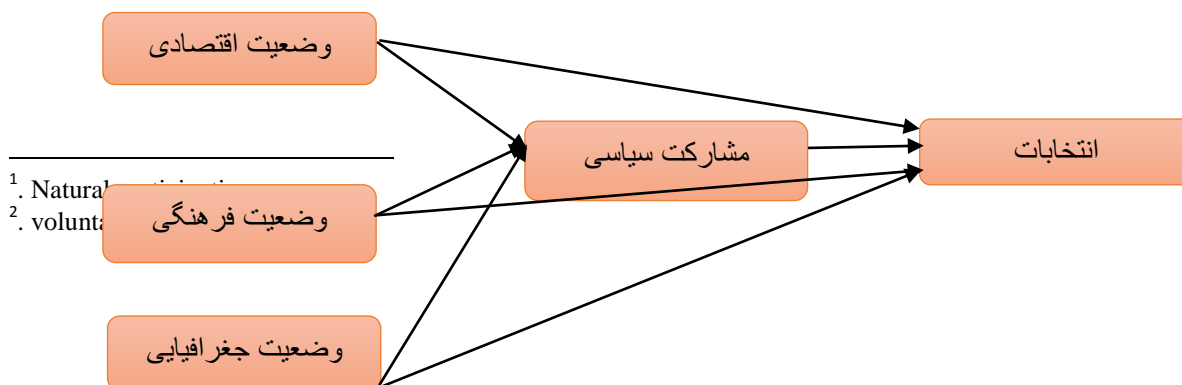
۴) مشارکت ملی^۶: هدف از این نوع مشارکت آماده ساختن برای جذب و شرکت افراد کل جامعه در فعالیت‌های سیاسی - اقتصادی و اجتماعی است.

۵) مشارکت بین‌المللی^۷: که به این نوع مشارکت تاکنون توجه کمی شده است ولی در سال‌های اخیر با پیشرفت تکنولوژی ارتباطات و کم شدن فاصله‌ها و با مطرح شدن مسائلی چون گفتگوی تمدن‌ها، توسعه‌ی پایدار و حفظ محیط زیست و جهانی شدن اقتصاد باعث شده است، کشورها و بخصوص سازمان ملل و سایر سازمان‌های بین‌المللی در جهت گسترش این نوع مشارکت، اقداماتی انجام دهند (رضوانی، ۱۳۸۸).

1. instrument participation
2. development participation
3. Neighbourhood
4. Local participation
5. Rejional participation
6. National participation
7. International participation

الگوهای مشارکت بر حسب کیفیت و همکاری

۱. مشارکت طبیعی^۱: این نوع مشارکت در گروه‌های اجتماعی طبیعی از قبیل گروه‌های خانوادگی، خویشاوندی و هم‌بازی وجود دارد. منشاء و خاستگاه این نوع از مشارکت در سنت‌های اجتماعی نهفته است. از خصوصیات آن این است که عضویت افراد در آن غیر ارادی بوده و کارکرد آن در جهت تقویت عادات و رسوم و در نتیجه بقای گروه‌های طبیعی است.
 ۲. مشارکت ارادی^۲: در این نوع از مشارکت، شرکت‌کنندگان بدون نفوذ یا دخالت عوامل دیگر سازمانی یابند و مشارکت افراد در گروه‌های ارادی و آگاهانه است. کارکرد این نوع گروه‌ها ارضای نیازهایی است که از طریق سایر گروه‌ها تأمین نمی‌شود. از این نوع گروه‌ها می‌توان به گروه‌های سیاسی، تعاونی، انجمن‌های ادبی و... اشاره کرد.
 ۳. مشارکت خود به خودی: این نوع از مشارکت در گروه‌های خودجوش وجود دارد، تفاوت اساسی آن با گروه‌های ارادی در سیال بودن و زودگذر بودن آن است. این نوع از گروه‌ها در اثر عمر کوتاهی که دارند، غالباً فاقد سازمان مشخص و آشکاری هستند و معمولاً برای ارضای نیازهای روانی مشارکت‌کنندگان پدید می‌آیند. از این نوع مشارکت می‌توان به رفتارهای گروهی از قبیل هم‌سفر شدن و هم‌صحبت شدن اتفاقی و... اشاره نمود.
 ۴. مشارکت برانگیخته: این نوع از مشارکت به وجود عاملی بیرون از گروه مشارکت‌کننده بستگی دارد. مشارکت افراد در این گروه‌ها تحت انگیزش‌های مختلف است. کارکرد اساسی این نوع از مشارکت تشکیل گروه‌های مشارکتی توسط مزوجین و مبلغین است (رکن‌الدین افتخاری، ۱۳۸۱، ص ۲۳).
- با توجه به بررسی پیشینه تحقیق و متغیرهای مطرح در پژوهش مدل مفهومی زیر برای تحقیق قابل طراحی و ترسیم است: شاید بتوان عنوان کرد که الگوی مفهومی تحقیق حاضر بر مبنای تلفیق الگوهای مشارکتی سیاسی (تابعی از تحولات مختلف سیاسی-اداری، حقوقی، فرهنگی، سیاسی و اجتماعی است)، اقتصادی (اگر بپذیریم که مشارکت سیاسی شرکت‌داوطلبانه و آگاهانه افراد در تعیین سرنوشت خود، جهت دستیابی به اهداف و خواسته‌ها از جمله رفاه اقتصادی است و میزان توسعه سیاسی یک کشور، بستگی مستقیم به این مؤلفه دارد)، فرهنگی (فرهنگ از مهم‌ترین متغیرهای مشارکت سیاسی و اجتماعی است) و جغرافیایی (مشارکت با هدف تحریک و برانگیختن همسایگان) می‌باشد.

روش تحقیق

پژوهش حاضر از نظر هدف، پژوهشی کاربردی است. از منظر روش توصیفی با رویکردی پیمایشی است. روش روش جمع آوری اطلاعات، اسنادی (کتابخانه‌ای) می‌باشد. با روش مطالعه کتابخانه‌ای شامل کتاب‌ها و پایان‌نامه‌های مرتبط، فیش برداری، اسناد و منابع موجود در کتابخانه دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکز، کتابخانه دانشگاه تهران، مقالات علمی و پژوهشی داخلی و خارجی، معاونت برنامه ریزی استانداری گیلان، سایت‌های اینترنتی معتبر و سایر منابع علمی و پژوهشی در رابطه با موضوع پژوهش صورت گرفته است. بخش دوم شامل گردآوری داده‌های میدانی از طرق پرسشنامه صورت گرفته که پس از تدوین بر اساس متغیرهای مورد نظر نسبت به توزیع آنها در جامعه آماری اقدام شد. پس از استخراج داده‌ها، با استفاده از نرم افزار SPSS22 و Smart PLS2 تجزیه و تحلیل شد. جامعه آماری شامل کلیه سرپرستان خانوارهای روستایی است که در قلمرو مورد مطالعه سکونت دارند.

قلمرو تحقیق: شهرستان رشت مرکز استان گیلان می‌باشد و از سمت شمال به دریای خزر، از سمت شمال شرقی به شهرستان آستانه اشرفیه، از جهت شرق به شهرستانهای لاهیجان و سیاهکل، از سمت جنوب به شهرستان رودبار، از جهت غرب به شهرستانهای شفت و صومعه سرا و از سمت شمالغربی به شهرستان انزلی منتهی می‌گردد. شهرستان رشت در ۳۷ درجه و ۱۶ دقیقه عرض جغرافیایی و ۴۹ درجه و ۳۵ دقیقه طول جغرافیایی واقع شده است. طبق آمار سال 1395 وسعت این شهرستان ۱۲۱۵ کیلومتر مربع بوده و تراکم نسبی جمعیت در این شهرستان ۵۰۱ نفر در هر کیلومتر مربع می‌باشد. در حالیکه این تراکم در سطح استان گیلان ۱۵۲ نفر در هر کیلومتر مربع است. شهرستان رشت دارای ۶ بخش به نامهای خشکبیجار، خمام، سنگر، کوچصفهان، لشت نشاء و مرکزی و ۱۸ دهستان می‌باشد. مجموع روستاهای این شهرستان ۲۹۶ روستا بوده که از این تعداد ۲۹۴ روستا دارای سکنه و ۲ روستا خالی از سکنه است. براساس آمار و اطلاعات به دست آمده تعداد ۱۸۶۱۷ خانوار در روستاهای پیرامونی شهر رشت سکونت دارند و بر طبق این آمار و براساس فرمول کوکران تعداد ۳۷۶ نفر به عنوان تعداد نمونه انتخاب گردید.

جدول ۱- تعداد خانوار و تعداد پرسشنامه به تفکیک دهستان در شهرستان رشت

تعداد پرسشنامه	تعداد خانوار	دهستان
13	2113	جیرنده
15	2879	علی آباد زیبا کنار
15	2835	گفشه
18	3330	حاجی بکنده
18	3322	نوشر
31	5956	اسلام آباد
22	4233	سراوان
25	4842	سنگر
33	5819	بلسینه
12	2227	کنارسر
12	1901	لولمان
24	4576	چوکام
19	3542	چاپارخانه
19	3687	کته سر
16	2859	پسپخان
30	5542	پیر بازار
19	3428	لاکان
35	6788	حومه
۳۷۶	69879	مجموع

یافته‌های پژوهش

در ابتدا به ویژگیهای جمعیت شناسی و آمار توصیفی پرسشنامه پرداخته می شود. در این پژوهش تعداد ۲۲۱ نفر معادل (۶۰/۲٪) مرد و تعداد ۱۴۶ نفر معادل (۳۹/۸٪) زن هستند.

جدول ۲- توصیف جامعه آماری از لحاظ جنسیت

جنسیت	تعداد	درصد
مرد	۲۲۱	۶۰/۲
زن	۱۴۶	۳۹/۸
مجموع	۳۶۷	۱۰۰

بررسی جامعه آماری از نظر سن: در این پژوهش تعداد ۳۶۷ به عنوان حجم نمونه در نظر گرفته شده‌اند که در چهار گروه سنی تقسیم بندی شده‌اند گروه کمتر از ۲۰ سال ۴۱ نفر معادل ۱۱/۲٪، گروه بین ۲۰ تا ۴۰ سال ۱۶۳ نفر معادل ۴۴/۴٪، گروه بین ۴۰ تا ۶۰ سال ۷۵ نفر معادل ۲۰/۴٪ و گروه بالای ۶۰ سال معادل ۲۴٪. حجم نمونه آماری هستند.

جدول ۳- توصیف جامعه آماری از لحاظ سن

سن	تعداد	درصد
کمتر از ۲۰ سال	۴۱	۱۱/۲
بین ۲۰ تا ۴۰ سال	۱۶۳	۴۴/۴
بین ۴۰ تا ۶۰ سال	۷۵	۲۰/۴
بالای ۶۰ سال	۲۴	۶/۶
مجموع	۳۶۷	۱۰۰

همانطور که مشاهده می‌شود بیشتر پاسخگویان دارای سن بین ۲۰ تا ۴۰ سال هستند با تعداد ۱۶۳ نفر که ۴۴/۴٪ از حجم کل جامعه نمونه آماری را تشکیل می‌دهند.

بررسی جامعه آماری از نظر تحصیلات: در این پژوهش حجم نمونه از نظر تحصیلات به شش گروه تقسیم شده‌اند. افراد دارای تحصیلات دیپلم ۶۷ نفر معادل ۱۸/۳ درصد، افراد دارای تحصیلات دیپلم ۵۱ نفر معادل ۱۳/۹ درصد، افراد دارای تحصیلات کاردانی ۶۴ نفر معادل ۱۷/۴ درصد، افراد دارای تحصیلات کارشناسی ۹۳ نفر معادل ۲۵/۳ درصد، افراد دارای کارشناسی ارشد ۷۵ نفر معادل ۲۰/۴ درصد و افراد دارای تحصیلات دکتری ۱۷ نفر معادل ۴/۶ درصد حجم نمونه را تشکیل داده‌اند.

جدول ۴- توصیف جامعه آماری از لحاظ تحصیلات

تحصیلات	تعداد	درصد
زیر دیپلم	۶۷	۱۸/۳
دیپلم	۵۱	۱۳/۹
کاردانی	۶۴	۱۷/۴
کارشناسی	۹۳	۲۵/۳
کارشناسی ارشد	۷۵	۲۰/۴
دکتری	۱۷	۴/۶
مجموع	۳۶۷	۱۰۰

همانطور که مشاهده می‌شود بیشتر تعداد پاسخگویان دارای کارشناسی ۲۵/۳ درصد و کارشناسی ارشد ۲۰/۴ درصد هستند.

بررسی جامعه آماری از نظر سکونت: در این پژوهش حجم نمونه از نظر سکونت به دو گروه تقسیم شده- اند. خانوارهای ساکن بومی به تعداد ۲۲۷ نفر معادل ۶۱/۹ درصد و خانوارهای ساکن غیربومی به تعداد ۱۴۰ خانواده معادل ۳۸/۱ درصد حجم نمونه را تشکیل داده‌اند.

جدول ۵- توصیف جامعه آماری از لحاظ سکونت

سکونت	تعداد	درصد
ساکن بومی	۲۲۷	۶۱/۹
ساکن غیربومی	۱۴۰	۳۸/۱
مجموع	۳۶۷	۱۰۰

همانطور که مشاهده می‌شود بیشترین تعداد مربوط به خانواده‌های ساکن بومی مشارکت کننده در این تحقیق ۶۱/۹ درصد هستند.

بررسی جامعه آماری از نظر اشتغال: در این پژوهش حجم نمونه از نظر شغلی به شش گروه تقسیم شده‌اند. افراد کارمند ۵۸ نفر معادل ۱۵/۸ درصد، افراد کشاورز ۱۹۷ نفر معادل ۵۳/۷ درصد، افراد کارگر ۵۸ نفر معادل ۱۵/۸ درصد، افراد بیکار ۱۹ نفر معادل ۵/۲ درصد، افراد شغل آزاد ۳۲ نفر معادل ۸/۷ درصد و افرادی که مشاغلی غیر از این ۵ گروه را دارند که با عبارت سایر مشخص شده است ۲ نفر معادل ۰/۵ درصد حجم نمونه را تشکیل داده‌اند.

جدول ۶- توصیف جامعه آماری از لحاظ شغلی

تحصیلات	تعداد	درصد
کارمند	۵۸	۱۵/۸
کشاورز	۱۹۷	۵۳/۷
کارگر	۵۸	۱۵/۸
بیکار	۱۹	۵/۲
شغل آزاد	۳۲	۸/۷
سایر	۲	۰/۵
عدم پاسخ	۱	۰/۳
مجموع	۳۶۷	۱۰۰

همانطور که مشاهده می‌شود بیشتر تعداد پاسخگویان دارای شغل کشاورزی ۵۳/۷ درصد هستند که با توجه به بافت روستایی مناطق مورد بررسی قرار گرفته دور از ذهن نبوده است.

آزمون مولفه‌های مشارکت سیاسی

جهت تبیین ارتباط و همبستگی میان مولفه‌های مطرح در مشارکت سیاسی از آزمون ضریب همبستگی اسپیرمن و آزمون رگرسیون خطی در این باره استفاده شده است.

جدول ۷- آزمون همبستگی مولفه‌های مشارکت سیاسی

مشارکت	نگرش به مشارکت	میزان مشارکت	ضریب اسپیرمن	مشارکت
۰/۶۸۲**	۰/۵۸۴**	۰/۵۴۳**	ضریب اسپیرمن	مشارکت
۰/۰۰۰۱	۰/۰۰۱	۰/۰۰۰۱	سطح معناداری	سیاسی
۳۶۷	۳۶۷	۳۶۷	تعداد	

با توجه به نتایج حاصل از آزمون همبستگی میان مولفه‌های مشارکت سیاسی می‌توان دریافت که ارتباط بین مشارکت سیاسی و توسعه روستا از درجه همبستگی (۰/۶۸۲) بیشتری نسبت به دو مولفه دیگر برخوردار است. پس از آن نگرش به مشارکت سیاسی نزد روستاییان با ضریب (۰/۵۸۴) و میزان مشارکت سیاسی در بین روستاییان (۰/۵۴۳) قرار دارند. از نظر روستاییان مود سنجش قرار گرفته نقش مشارکت سیاسی در توسعه روستا از اهمیت بیشتری برخوردار بوده است.

تحلیل رابطه بین نرخ مشارکت با مولفه‌های توسعه یافتگی

در این بخش از تحلیل استنباطی به ارتباط میزان مشارکت در انتخابات در بخش‌های مختلف با مولفه‌های توسعه‌یافتگی در بخش‌های شش گانه شهرستان رشت پرداخته‌ایم.

جدول ۸- نتایج آزمون مک‌نمار بر روی ارتباط بین نرخ مشارکت با مولفه‌های توسعه

سطح معناداری	Z آماره	توسعه سیاسی با نرخ مشارکت
۰.۰۰۰	-۱۶.۶۱۳	توسعه فرهنگی با نرخ مشارکت
۰.۰۰۰	-۱۶.۶۱۲	توسعه اقتصادی با نرخ مشارکت
۰.۰۰۰	-۱۶.۶۴۸	

با توجه به نتایج به دست آمده در هر سه مدل مشاهده می‌شود که ضریب Z نشان دهنده وجود رابطه و اثرگذاری مناسب ابعاد توسعه یافتگی بر نرخ مشارکت سیاسی ساکنین است و سطح معناداری به دست آمده (۰.۰۰۰۱) که از حد تعیین آلفا = ۰/۰۵ کوچکتر است نشان می‌دهد که این رابطه دارای معنا و مفهوم است. به این معنی که با رشد و توسعه همه جانبه مناطق احتمال افزایش سطح مشارکت سیاسی نیز وجود دارد.

تحلیل بار عاملی

تحلیل عاملی اکتشافی (EFA) یک روش آماری است که برای شناسایی مقوله‌های زیربنایی یک مجموعه گویه استفاده می‌شود. در ابتدا تعدادی گویه برای سنجش پدیده اصلی مورد مطالعه تهیه شده سپس این گویه‌ها به صورتی منظم دسته‌بندی گردید. در این مرحله پس از خوشه‌بندی گویه‌ها عناوین برای هر یک انتخاب شده که در حقیقت خرده مقیاسهای تحقیق: علاقمندی شرکت در انتخابات، وضعیت اقتصادی، وضعیت فرهنگی، جریان‌ات سیاسی، رسانه‌های جمعی، قوم‌گرایی می‌باشند. برای شناسایی عوامل زیربنایی مجموعه‌ای با تعداد ۳۷ سوال استفاده شده است، تا نهایتاً نتیجه تحقیق ما را به نتیجه و متغیرهای تاثیر گذار رهنمون گردد.

جدول ۹- تحلیل بار عاملی به تفکیک سوالات پرسشنامه

ردیف	گویه	بار عاملی
۱	میزان علاقه روستاییان به امور سیاسی چگونه است؟	0.816
۲	میزان مشارکت مردم روستای شما در انتخابات ریاست جمهوری چگونه است؟	0.884
۳	میزان مشارکت مردم روستای شما در انتخابات مجلس چگونه است؟	0.844
۴	میزان مشارکت مردم روستای شما در انتخابات شورا و دهیاری‌ها چگونه است؟	0.912
۵	میزان مشارکت مردم روستای شما در انتخابات مجلس خبرگان رهبری چگونه است؟	0.659
۶	اعضای خانواده شما تا چه میزان در تصمیم شما برای مشارکت در امور سیاسی تاثیر گذار است؟	0.836
۷	مردم محله تا چه میزان در تصمیم شما برای مشارکت در امور سیاسی تاثیر گذار است؟	0.67
۸	آیا تاکنون شده که رای شما با رای اعضای خانواده اتان تفاوت داشته باشد؟	0.823
۹	میزان مشارکت سیاسی مردم روستا از ۲۰ سال پیش تاکنون چگونه است؟	0.728
۱۰	انتخابات روستاییان تحت تاثیر کلاتشهر رشت هستند.	0.748
۱۱	وضعیت اقتصادی روستاییان در میزان مشارکت سیاسی در انتخابات تاثیر گذار است.	0.905
۱۲	میزان مشارکت شما در تصمیم‌گیری‌های مربوط به امور روستا چه اندازه می‌باشد؟	0.854
۱۳	آیا مشارکت سیاسی مردم روستایی در به ثمر رسیدن طرح‌های توسعه روستایی تاثیر دارد؟	0.900
۱۴	مردم روستا همه امور مربوط به روستا را باید از مسئولین طلب کنند؟	0.941
۱۵	چه میزان اعتقاد به مشارکت برای پیشبرد طرح‌های عمرانی در روستا دارید؟	0.783
۱۶	میزان مشارکت شما در انتخابات شوراهای اسلامی روستا تا چه اندازه است؟	0.893
۱۷	در طی سال جاری چند بار با شورای اسلامی روستای محل خود برای امور روستا مشورت کرده اید؟	0.884
۱۸	کدام تصمیم‌گیری را برای روستائیان ترجیح می‌دهید؟	0.841

شمارهٔ دوم	مجلهٔ پژوهش‌های جغرافیای سیاسی	۱۵۸
0.817	نقش مشارکت سیاسی را در توسعه روستایی تا چه حد می‌دانید؟	۱۹
0.860	نقش مشارکت سیاسی را در توسعه اقتصادی و اجتماعی روستایی تا چه حد می‌دانید؟	۲۰
0.796	نقش مشارکت سیاسی در توسعه فرهنگی روستا تا چه حد می‌دانید؟	۲۱
0.868	نقش مشارکت سیاسی در توسعه کالبدی روستا تا چه حد می‌دانید؟	۲۲
0.818	در کدامیک از انتخابات زیر شرکت کرده‌اید؟	۲۳
0.839	تا چه اندازه به تشویق دیگران به شرکت در انتخابات و مشارکت سیاسی تلاش می‌کنید؟	۲۴
0.907	تا چه اندازه باین جمله که «کسی که به سن قانونی رسید باید در انتخابات مختلف کشور شرکت کند» موافقید؟	۲۵
0.766	در جمع دوستان و دیدارهای فامیلی چه قدر در مورد عملکرد سیاسی کشور بحث می‌کنید؟	۲۶
0.845417	رسانه‌ها بیشتر از همه در تشویق به مشارکت سیاسی نقش دارند.	۲۷
0.853924	در انتخاب و نوع مشارکت سیاسی با اقوام که در شهر زندگی می‌کنند مشورت می‌کنم	۲۸
0.841209	ماباید برای انجام هرکاری به سخنان و نصیحت‌های ائمه جمعه، رئیس‌جمهور و ریش سفید روستا گوش کنیم.	۲۹
0.807819	در حوادث و اتفاقات بزرگ مشارکت سیاسی مردم تأثیرگذار خواهد بود.	۳۰
0.784474	مشارکت سیاسی راهی برای بیان خواسته‌های روستاییان به مسئولین است	۳۱
0.866840	مشارکت سیاسی روستاییان در فرایند تصمیم‌سازی دولت در روستا موثر هستند	۳۲
0.853134	گروه‌های نفوذ در روستاها بر جریان مشارکت سیاسی تأثیرگذار هستند	۳۳
0.838118	همکاری روستاییان با سازمان‌های دولتی و مشارکت آنها سبب حل مشکلات می‌شود.	۳۴
0.807307	در انتخابات بومی بودن کاندیداها برایمان مهم است.	۳۵
0.833156	قومیت کاندیداها در انتخاب آن‌ها از سوی مردم روستا تأثیرگذار است.	۳۶
0.856474	آیا وقوع تخلفات انتخاباتی در میزان مشارکت سیاسی اهالی روستا تأثیرگذار است؟	۳۷

تحلیل بار عاملی خرده‌مقیاس‌های پژوهش

در این بخش از تحلیل استنباطی اقدام به تحلیل عاملی هر کدام از خرده‌مقیاس‌ها شد. برای تحلیل عاملی از آزمون کیزر مایر الکین (KMO)^۱ و آزمون کرویت بارتلت^۲ استفاده شده است.

جدول ۱۰- خروجی آزمون KMO و بارتلت

آزمون KMO		۰/۵۷۳
آزمون بارتلت	مربعات خی دو	۱۴۵۳/۱۴۲
	درجه آزادی	۷۸
	سطح معناداری	۰/۰۰۰۱

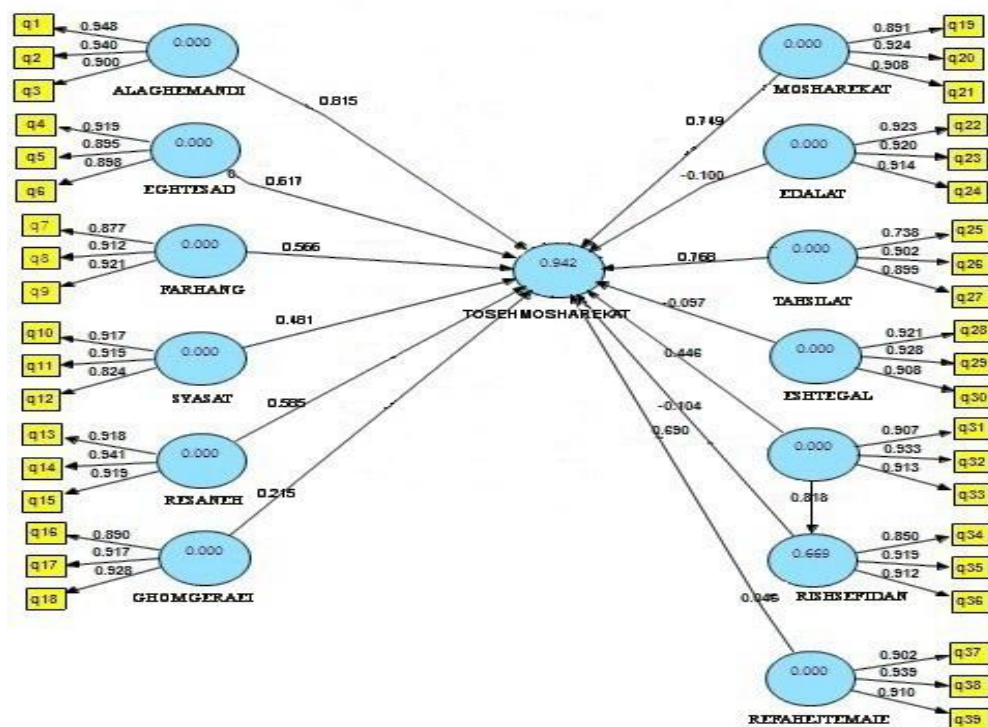
^۱ Kaiser-Meyer-Olkin

^۲ Bartlett's test of sphericity

ضریب آزمون KMO هر چه به سمت یک میل نماید نشان دهنده وجود همبستگی مناسب در بین عامل‌های تحلیل شده است. در اینجا این ضریب با عدد (۰/۵۷۳) نشان می‌دهد که همبستگی موجود در میان عامل‌های مورد تحلیل قرار گرفته در حد قابل قبولی است. این تأیید همبستگی در نتایج آزمون بارتلت نیز مشخص است. در این آزمون سطح معناداری یا ضریب (sig) به سمت صفر میل دارد (۰/۰۰۰۱) که از حد تعیین آلفا = ۰/۰۵ کوچکتر است بنابراین می‌توان با اطمینان گفت که میان گویه‌های مربوط به یک عامل همبستگی مشاهده می‌شود؛ در عین حال همان گویه‌ها با گویه‌های عامل دیگر، همبستگی ندارد. بنابراین نتایج این دو آزمون دارای مطلوبیت مناسبی هستند.

جدول ۱۱- نتایج تحلیل عاملی انجام شده

خرده مقیاس‌ها	عامل اول	عامل دوم	عامل سوم
علاقتمندی شرکت در انتخابات	۰/۸۱۵		
وضعیت اقتصادی	۰/۶۷۱		
وضعیت فرهنگی	۰/۵۶۶		
جریان‌ات سیاسی	۰/۴۸۱		
رسانه‌های جمعی		۰/۵۸۵	
قوم‌گرایی			۰/۲۱۵
وضعیت تحصیلی			۰/۷۶۸
مشارکت			۰/۷۴۹
درصد واریانس تبیین شده	۱۵/۳۵۱	۱۴/۵۱۰	۱۳/۴۸۴
درصد تراکمی واریانس تبیین شده	۱۵/۳۵۱	۲۹/۸۶۱	۴۳/۳۴۶

نمودار ۱- الگوی نهایی براساس ضریب استاندارد منبع: یافته‌های تحقیق

براساس نتایج به دست آمده از نرم افزار smart PLS شاخص‌های علاقمندی به شرکت در انتخابات (۰/۸۱۵)، وضعیت اقتصادی (۰/۶۷۱)، وضعیت فرهنگی (۰/۵۶۶)، جریان‌ات سیاسی (۰/۴۸۱) به عنوان عواملی دست اول و شاخص رسانه‌ها (۰/۵۸۵) به عنوان عامل درجه دوم و قوم گرایی (۰/۲۱۵)، تحصیلات (۰/۷۶۸) و مشارکت (۰/۷۴۹) به عنوان عامل سوم بر میزان مشارکت سیاسی روستاییان در شهرستان رشت اثر گذار هستند.

براساس خروجی مدل‌های ترسیم شده در نمودار ۴-۴۳ مشخص شده است که تمامی متغیرهای مطرح در تحقیق یا به عبارتی فرضیه‌های پژوهش دارای رابطه معناداری با یکدیگر هستند. در یک نگاه کلی تمامی این متغیرها با مشارکت سیاسی در دهستان‌های شهرستان رشت دارای ارتباط معناداری هستند و بر روی روند مثبت تأثیر گذارند.

نتیجه گیری

نتایج نشان داد که وضعیت اقتصادی در مشارکت سیاسی روستاییان شهرستان رشت طی دو دهه اخیر نقش دارد. همسو با نتایج تحقیق آب نیکی (۱۳۹۵) است، که میان مشارکت سیاسی افراد و طبقه اجتماعی که بدان تعلق دارند؛ ارتباط معناداری وجود دارد. در حقیقت نتایج نشان می‌دهد، که عضویت در پایگاه اجتماعی-اقتصادی بالا، متوسط و پایین، در اغلب موارد تأثیر معناداری در تفاوت گرایش‌ها و عملکرد کنشگران سیاسی دارد..

یافته‌های تحقیق حاکی از این است که وضعیت فرهنگی در مشارکت سیاسی روستاییان شهرستان رشت طی دو دهه اخیر نقش دارد. در تبیین نتایج تحقیق می‌توان بیان کرد که از آنجا که فرهنگ و هنجارهای آن اساس و زیربنای نرم افزاری هر جامعه تلقی می‌شود و موضوعاتی چون مشارکت سیاسی و بالاخص انتخاباتی را در بر می‌گیرد. حضور حداکثری و مشارکت فزاینده مردم در این امر مهم حاکی از یک تعامل دوسویه می‌باشد. اگر سازمان‌های مشارکتی از بطن جامعه روستایی برخاسته باشد، سنت‌ها و فرهنگ روستایی نه تنها بازدارنده نیستند بلکه تقویت‌کننده‌ی مشارکت مردمی نیز هست. نتایج نشان داد که جریانات سیاسی در مشارکت سیاسی روستاییان شهرستان رشت طی دو دهه اخیر نقش دارد. مروری بر جریان‌شناسی سیاسی در مطبوعات و رسانه‌های مجازی نشان می‌دهد که انتخابات حساسیت‌های خاص خود را داشته و چپش نیروهای اجتماعی به گونه‌ای بوده که همه جریان‌های سیاسی و اجتماعی نسبت به انتخابات تمایل به مشارکت داشته‌اند و سعی کرده‌اند جهت‌گیری‌های سیاسی اجتماعی را به سمتی سوق دهند که خودشان برنده انتخابات باشند.

نتایج نشان داد که رسانه‌های جمعی در مشارکت سیاسی روستاییان شهرستان رشت طی دو دهه اخیر نقش دارد این موضوع با تحقیق راش (۱۳۷۷) همسو بوده و بیانگر این امر است که رسانه‌های اجتماعی در ایران - نظیر دیگر کشورها توانسته‌اند تا حدودی میزان و نحوه مشارکت سیاسی افراد را دگرگون کنند. البته همانگونه که مایکل راش تأکید می‌کند، در این میان، رسانه‌ها و ابزارهای ارتباطی به طور عام و رسانه‌های اجتماعی مبتنی بر وب به طور خاص، تنها به عنوان یکی از عوامل مؤثر بر مشارکت افراد در فرایندهای سیاسی جامعه‌ای نظیر ایران در نظر گرفته می‌شود.

نتایج تحقیق حاکی از این است که که قوم‌گرایی در مشارکت سیاسی روستاییان شهرستان رشت طی دو دهه اخیر نقش دارد. ویژگی ذاتی برخی مناطق جوامع روستایی این است که در موضوعات سیاسی به ویژه انتخابات مشارکت فعالانه و بالایی دارند. به نظر مشارکت سیاسی فرصت مناسبی برای بیان هویت قومی و اعلام حضور اقوام در فضای سیاسی؛ تا از این راه مطالبات انباشته قومی و تاریخی خود را از طریق کنشگری سیاسی و اجتماعی مطرح و محقق کنند. نتایج نشان داد که علاقمندی شرکت در انتخابات در مشارکت

سیاسی روستاییان شهرستان رشت طی دو دهه اخیر نقش دارد. تصمیم رأی دهندگان بیشتر تابع عوامل روانی است. مشارکت سیاسی معمولاً به دامنه دسترسی شهروندان به حقوق مشارکت سیاسی جزئی از رفتار اجتماعی محسوب می شود نتایج نشان داد که وضعیت تحصیلی در مشارکت سیاسی روستاییان شهرستان رشت طی دو دهه اخیر نقش دارد این موضوع با تحقیقات اینگلهارت، ۱۳۷۳ و مارجر، ۱۹۸۱ همچنین دال، ۱۹۷۴ همسو می باشد.

. به طور کلی انتخابات بعنوان یک رفتار سیاسی، مبین مرتبه ای از مشارکت سیاسی است که هر جامعه و هر فردی در جامعه بر اساس فهم سیاسی خود در محیط جغرافیایی جهت حمایت، اصلاح و تغییر در آن شرکت می کند. از طرفی مشارکت سیاسی دارای اهمیت زیادی است زیرا که جامعه روستایی کشور بعنوان نمونه ای از جامعه سنتی در حال گذار، مشارکت سیاسی را به عنوان یکی از عوامل توسعه یافتگی تحت تاثیر عوامل اقتصادی و اجتماعی مد نظر قرار دهد.

کتابنامه

۱. ایرانی، رضا. (۱۳۷۶). حکایت شوراها، مجله ایران فردا، شماره ۴۹
۲. ایوبی، حجت الله. (۱۳۷۹) اکثریت چگونه حکومت می کنند؟، تهران، شروس.
۳. اوکلی، پیترش مارسدن، دیوید. (۱۳۷۰) رهیافتهای مشارکت در توسعه روستایی، ترجمه منصور محمود نژاد، تهران، جهاد سازندگی.
۴. بشیریه، حسین. (۱۳۸۶) جامعه شناسی سیاسی، تهران: نشر نی.
۵. بشیریه، حسین. (۱۳۸۱). دیباچهای بر جامعه شناسی سیاسی ایران (دوره جمهوری اسلامی)، تهران، نشر نگاه معاصر، چاپ اول
۶. بدری، سیدعلی، سعیدرضا اکبریان رونیزی و حسن جواهری، ۱۳۸۵، تعیین سطوح توسعه یافتگی نواحی روستایی شهرستان کامیاران، فصلنامه تحقیقات جغرافیای، سال بیست و یکم، شماره ۸۲، ص ۱۱۶ تا ۱۳۰، مشهد.
۷. حسین زاده دلیر، کریم (۱۳۸۰) برنامه ریزی ناحیه ای، انتشارات سمت، تهران
۸. دال، رابرت. (۱۳۶۴). تجزیه و تحلیل جدید سیاست، مترجم و ناشر: حسین مظفریان، تهران.
۹. راد، فیروز. (۱۳۸۱). موانع استقرار دموکراسی در ایران، مجموعه مقالات دولت، مردم، همگرایی، جلد دوم، انتشارات: وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی
۱۰. رضوانی، محمد رضا (۱۳۸۳) مقدمه ای بر برنامه ریزی توسعه روستایی در ایران، انتشارات قومس، تهران.
۱۱. راش، مایکل. (۱۳۸۱) جامعه و سیاست، ترجمه منوچهر صبوری، تهران، نشر سمت
۱۲. ریتزر، جورج. (۱۳۷۴). نظریه های جامعه شناسی در دوران معاصر، ترجمه محسن ثالثی، تهران: انتشارات علمی.
۱۳. .
۱۴. سیف زاده، حسین. (۱۳۶۸). نوسازی و دگرگونی سیاسی، تهران: سفیر.
۱۵. طالب، مهدی عنبری، موسی. (۱۳۸۷). جامعه شناسی مشارکت (ابعاد تغییر و تحول در جامعه روستایی ایران)، تهران: انتشارات دانشگاه تهران

۱۶. طباطبایی موتمی، منوچهر. (۱۳۷۳). حقوق اداری، تهران، انتشارات سمت.
۱۷. طالب، مهدی، بخشی زاده، حسن. (۱۳۸۸). سازمانهای متولی توسعه روستایی در ایران، تهران، انتشارات پیوند مهر.
۱۸. طالبی، محمد علی (۱۳۸۶). شوراها و مشارکت سیاسی در ایران (۱۳۷۷-۸۶) پایان نامه کارشناسی ارشد رشته علوم سیاسی، دانشگاه اصفهان.
۱۹. علی پور خدادادی، محمدرضا، پریراد، رضا (۱۴۰۱). بررسی رابطه مؤلفه‌های قشربندی بر آگاهی و مشارکت سیاسی (دانشجویان مطالعه موردی: دانشجویان دانشگاه شهید چمران اهواز). فصلنامه علمی- تخصصی سیاست پژوهی ایرانی، ۹(۳۳)، ۱۱۱-۱۲۸.
۲۰. غفاری، غلامرضا. (۱۳۸۰). تبیین عوامل اجتماعی و فرهنگی موثر بر مشارکت اجتماعی-اقتصادی و سازمان یافته روستاییان به عنوان مکانیزم هایی برای توسعه روستایی ایران، رساله دکتری دانشکده اجتماعی دانشگاه تهران.
۲۱. غفاری، غلامرضا. (۱۳۸۰). تبیین عوامل اجتماعی و فرهنگی موثر بر مشارکت اجتماعی-اقتصادی و سازمان یافته روستاییان به عنوان مکانیزم هایی برای توسعه روستایی ایران، رساله دکتری دانشکده اجتماعی دانشگاه تهران.
۲۲. فیضی راد، شورش. (۱۳۸۵). نقش اعتماد اجتماعی در میزان کارایی شوراها، اسلامی، مطالعه موردی مراکز دهستان بخش مرکزی شهرستان سنندج، پایان نامه کارشناسی ارشد توسعه روستایی دانشکده علوم اجتماعی دانشگاه تهران، اسفند.
۲۳. فیضی راد، شورش. (۱۳۸۵). نقش اعتماد اجتماعی در میزان کارایی شوراها، اسلامی، مطالعه موردی مراکز دهستان بخش مرکزی شهرستان سنندج، پایان نامه کارشناسی ارشد توسعه روستایی دانشکده علوم اجتماعی دانشگاه تهران، اسفند.
۲۴. قادرزاده، امید؛ شریفی، فاطمه؛ حسن خانی، الناز (۱۳۹۷). مشارکت سیاسی و عوامل مرتبط با آن: مطالعه پیمایشی دانشجویان دانشگاه کردستان. فصلنامه مطالعات توسعه اجتماعی- فرهنگی، ۴(۹۸)، ۹۳-۱۲۹.
۲۵. قوام، عبدالعلی. (۱۳۷۶). سیاست های مقایسه ای، تهران، انتشارات سمت.
۲۶. کازنو، ژان. (۱۳۶۷). جامعه شناسی وسایل ارتباط جمعی، ترجمه باقر ساروخانی و منوچهر محسنی، تهران: انتشارات علمی
۲۷. کلمن، جیمز. (۱۳۷۷). بینادهای نظریه اجتماعی، ترجمه منوچهر صبوری، تهران: نشر نی.
۲۸. کوهن، کارل. (۱۳۷۳). دموکراسی، ترجمه فریرز مجیدی، تهران: خوارزمی.
۲۹. نسترن، مهینی ایوا حسنی، فرحنازی یختیاری، نرجسی (۱۳۹۴) پراکنش فضایی شاخ های توسعه در شهرستان های ایران با استفاده از رتبه بندی ترکیبی " برنامه ریزی منطقه ای
۳۰. ولفانگ زاگس، ۱۳۷۷، نگاهی نو به مفاهیم توسعه، ترجمه: فریده فرهی، وحید بزرگی، تهران، نشر مرکز
۳۱. وینر، مایرون، نوسازی جامعه، ترجمه مقدم مراغه ای، تهران، نشر فرانکلین ۱۳۵۴
۳۲. وینر، مایرون، هانتینگتون، ساموئل، درک توسعه سیاسی، ترجمه پژوهشکده مطالعات راهبردی، تهران: پژوهشکده مطالعات راهبردی ۱۳۷۹
۳۳. هانتینگتن، ساموئل، سامان سیاسی در جوامع دستخوش دگرگونی، ترجمه محسن ثالثی، تهران: نشر علم ۱۳۷۰،

34. Bobkowski, Piotr S., Rosenthal, Harrison M. (2021). Journalism Civic Self-Efficacy: Predicting Political Participation Among Secondary-School Journalism

- Students, Journalism Practice, DOI: [10.1080/17512786.2021.1897475](https://doi.org/10.1080/17512786.2021.1897475)
35. La'aro, Oba Abdulkadir ., Fahmi Mahamood, Ahmad., and Omolayo Bamigboye, Oluwayemisi.(2021). Community radio programmes and political participation among rural dwellers of Ondo state, Nigeria, AIP Conference Proceedings 2339, 020004 (2021); <https://doi.org/10.1063/5.0044576>.
 36. Liang, Pinghan., Xiao, Shukang.(2022). Pray, vote, and money: The double-edged sword effect of religions on rural political participation in China. China Economic Review, *Volume 71*, February 2022, 101726.
 37. Ramesh, Ponnappan and Ramesh, Ponnappan, Political Participation of Rural People in India: A Sociological Perspective (June 30, 2021). Available at SSRN: <https://ssrn.com/abstract=3877221> or <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.3877221>.